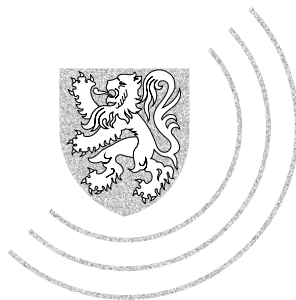

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **42** (2009-2010) – Nr. 4
ingediend op 10 mei 2010 (2009-2010)

Kinderrechtencommissariaat

Jaarverslag 2008-2009

Gedachtewisseling

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Gerda Van Steenberge

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de dames Katleen Martens, An Michiels, Gerda Van Steenberge;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
mevrouw Vera Celis, de heer Kris Van Dijck;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Erik Arckens, Frank Creyelman, Chris Janssens;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Mia De Vits, de heer Chokri Mahassine;
mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck, de heer Willy Segers;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:

- 42** (2009-2010) – Nr.1: Jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat
– Nr. 2 en 3: Verslagen over gedachtewisselingen

INHOUD

1. Toelichting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris	4
1.1. Ombudswerk	4
1.1.1. Cijfers	4
1.1.2. Knelpunten	4
1.2. Advieswerk	5
2. Vragen en opmerkingen van de leden	6
3. Antwoord van het Kinderrechtencommissariaat	7
4. Replieken	8
Bijlage: PowerPointpresentatie Kinderrechtencommissariaat	9

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen hield op 20 april 2010 een gedachtewisseling met de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris, en mevrouw Inge Schoevaerts, medewerkster van het Kinderrechtencommissariaat, over het Jaarverslag 2008-2009 van het Kinderrechtencommissariaat (KRC).

1. Toelichting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris

1.1. Ombudswerk

De heer *Bruno Vanobbergen* zegt dat het ombudswerk het leeuwendeel van de presentatie zal uitmaken, omdat het jaarverslag een van de weinige kanalen is om daarover gegevens mee te delen. Voor het advieswerk en de communicatieopdracht zijn er ook heel wat andere communicatiekanalen.

1.1.1. Cijfers

In het verslagjaar zijn ruim 1200 vragen en klachten binnengekomen. Uit het gepresenteerde taartdiagram blijkt dat beide ongeveer gelijk zijn (zie bijlage p. 11). De rubriek 'overige' betreft onder meer vragen in het kader van schoolopdrachten. Ouders zijn goed voor 40%, de minderjarigen zelf voor bijna een derde van de meldingen. Vooral de groep 14-17-jarigen neemt het initiatief om zich tot het Kinderrechtencommissariaat te wenden. De groep van professionelen bestaat uit leerkrachten, opvoeders en zo meer. Er zijn ook nog een aantal kleinere groepen.

De top drie van onderwerpen wordt gevormd door gezin, onderwijs en jeugdhulp. De eerste en derde rubriek werden specifiek voorgesteld in de commissie voor Welzijn (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 42/2*). Wat de knelpunten in het onderwijs betreft, merkt de spreker op dat kinderen en jongeren heel wat van hun tijd op de schoolbanken doorbrengen. Het Kinderrechtencommissariaat is zich ervan bewust, onderstreept hij, dat verschillende actoren samen vorm geven aan de school en dat dit vandaag niet altijd evident is. Het hoedt zich daarom voor polarisering en zoekt bij meldingen altijd naar een oplossing die een vertrekpunt kan vormen voor hernieuwde samenwerking.

1.1.2. Knelpunten

Sancties vormen het eerste belangrijke knelpunt. Zo wordt het Kinderrechtencommissariaat heel regelmatig geconfronteerd met de inbeslagname van persoonlijke bezittingen als mobiele telefoons. Duidelijke afspraken in het schoolreglement zijn nodig en worden door ouders en leerlingen ook aanvaard, zolang het gaat om tijdelijke inbeslagnames. Zij nemen pas contact op met het Kinderrechtencommissariaat als de maatregel langdurig is. De spreker wijst erop dat alleen gerechtelijke en politionele diensten dergelijke bezittingen mogen afnemen voor langer dan een schooldag. Hij pleit daarom voor richtlijnen aan de scholen, die daar blijkbaar niet altijd van op de hoogte zijn.

De vrijheid van scholen inzake ordemaatregelen biedt weinig rechtszekerheid, al levert dit slechts in een aantal situaties problemen op. Het Kinderrechtencommissariaat wijst er met name op dat er geen enkele verdediging is tegen maatregelen die in strijd zijn met de menselijke waardigheid of de bescherming tegen psychisch en lichamelijk geweld. De spreker vraagt aandacht voor dat vacuüm.

Tijdelijke schorsing blijkt te variëren van enkele dagen tot meerdere weken. Daarmee wordt het recht op onderwijs weliswaar naar de letter niet in gevaar gebracht, maar naar de geest is dit wel problematisch. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor grondig na te denken over een maximumtermijn.

Het toenemende aantal meldingen over het sanctiebeleid bij druggebruik leert dat scholen vrijwel onmiddellijk overgaan tot uitsluiting, ook bij een vermoeden. Het Kinderrechten-

commissariaat erkent dat gebruik en dealen niet mogen getolereerd worden in scholen maar heeft vragen bij het ingrijpende karakter van de sancties. Een genuanceerd beleid ontwikkelen, dat gericht is op weerbaarheid tegen de verleiding van drugs, is niet evident maar wel nodig. Er zijn scholen met goede en gedifferentieerde stappenplannen en de andere moeten op dat vlak ondersteund en begeleid worden, meent het Kinderrechtencommissariaat.

Tot slot is er bij het knelpunt sancties, de machtsverhouding tussen leerkracht en leerling bij conflicten, die vaak ontaarden in een welles-nietesspelletje waarbij de minderjarige uiteindelijk het onderspit delft. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de scholen meldingen van wangedrag door leraren ernstig te nemen en op te volgen. Vaak geven ouders of leerlingen zelf geen toestemming tot verder onderzoek uit angst voor represailles.

Een tweede knelpunt betreft pesten. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor preventie en bewustmaking rond pesten en vraagt om de scholen verder te stimuleren bij de uitbouw van een dergelijk beleid. Vaak wordt het probleem pas aangepakt na een melding, terwijl een proactief beleid wenselijk is. De centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) kunnen een belangrijke rol vervullen, meent de spreker. Vaak wordt veronachtzaamd dat ook de pesters kampen met problemen. Ook dat moet een onderdeel vormen van het beleid van een school, waarbij ook hun ouders op de hoogte gebracht worden. In dat verband vraagt de Kinderrechtencommissaris om na te gaan in welke mate de ondersteuningsopdracht die de vzw Limits kreeg van het Departement Onderwijs en Vorming, kan uitgebreid worden tot ingrijpen in crisissituaties.

Een derde knelpunt is de leerlingenbegeleiding. De meeste meldingen betreffen ontevredenheid of toegankelijkheid. Ook hier probeert het Kinderrechtencommissariaat in de eerste plaats de communicatie te herstellen. Opvallend is dat de volle agenda's van CLB-medewerkers weinig ruimte bieden om snel in te spelen op hulp- of zorgvragen. Het Kinderrechtencommissariaat pleit dan ook voor voldoende middelen.

De schoolresultaten zijn een volgend knelpunt. Discussies hierover hebben vooral betrekking op attesten op het einde van het schooljaar. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de beroepsprocedure onvoldoende bekend is, ook al staat zij in het schoolreglement, en beveelt daarom expliciete bekendmaking aan. Verder laat de motivering van B- en C-attesten vaak te wensen over en is zij onvoldoende duidelijk en ondubbelzinnig.

De regeling voor het gratis leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs zorgt ook soms voor problemen. De reglementering eist dat de leerling moet ingeschreven zijn in de dichtstbijzijnde school, maar zij wordt soms te strikt toegepast, in het bijzonder bij de aanvraag van een afwijking.

Een zesde knelpunt gaat over de inspectie van thuisonderwijs. Deze is onduidelijk gereguleerd voor wat frequentie en criteria betreft, wat kan leiden tot rechtsonzekerheid. Soms adviseert zij negatief bij een controle als een getuigschrift ontbreekt, terwijl het niet verplicht is naar de Centrale Examencommissie te trekken. Die tegenstrijdigheid is een hiaat in de regelgeving.

Tot slot vraagt de heer Vanobbergen aandacht voor het laatste knelpunt: meldingen over de maatregelen inzake afzondering en time-out, hoofdzakelijk in het buitengewoon onderwijs. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een voorzichtige omgang, die past in een ruimere visie. Een school moet duidelijke afspraken maken over wie de beslissing neemt, wie opvolgt en hoe met ouders en leerling wordt gecommuniceerd. De spreker pleit voor een bredere visie, aangestuurd door de koepels.

1.2. Advieswerk

Vervolgens gaat de kinderrechtencommissaris kort in op het advieswerk. De adviezen zelf worden altijd aan de commissieleden bezorgd. De heer Vanobbergen attendeert wel op de

blijvende vraag naar een leerzorgplan. In de voorbereiding van haar advies over armoede bij kinderen en jongeren wordt het Kinderrechtencommissariaat immers systematisch geconfronteerd met de relatie armoede-onderwijs. Daarnaast moet ook concreet vorm worden gegeven aan een leerlingenstatuut, dat hij echter niet ziet als een zoveelste juridisering, onderstreept de Kinderrechtencommissaris. Wat de participatie op school betreft, vraagt hij om een blijvende en sterke ondersteuning van de organisaties die niet alleen het basis- maar ook het secundair onderwijs op dat vlak begeleiden.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het zinvol om naast de jaarlijkse voorstelling ook op regelmatige tijdstippen nota's over knelpunten te presenteren in de commissies. De nota over diabetes bij kinderen vormt een voorbeeld. De Vlaamse koepel van diabetescentra voor adolescenten en kinderen wees het commissariaat op het stijgende aantal problemen met kinderen die lijden aan diabetes type 1 – de erfelijke variant – zowel in het onderwijs als het verenigingsleven. Steeds meer onderwijzend personeel weigert namelijk om een vorm van medisch handelen uit te voeren, wat het gevaar van uitsluiting oplevert. Terwijl het bepalen van de bloedspiegel niet als medisch handelen wordt beschouwd, is dat wel het geval voor het toedienen van insuline. Nochtans bestaan niet alleen voor het eerste, maar inmiddels ook voor het tweede eenvoudige apparaten die men na een beperkte vorming routinematig kan gebruiken.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt drie scenario's voor aan de commissie om hieruit te raken. Het eerste is een aanpassing van de wetgeving, maar de vraag is of dit op korte termijn haalbaar is. In scenario 2 wordt de beschikbaarheid van medisch geschoold personeel verhoogd per scholengemeenschap. In het derde scenario worden alle betrokkenen in het onderwijs gevormd, geïnformeerd en ondersteund.

Tot slot attendeert de heer Vanobbergen op het alternatief rapport. De Belgische overheid moet immers net als elke andere om de vijf jaar aan het Comité voor de Rechten van het Kind in Genève rapporteren over de stand van zaken in het kinderrechtenbeleid. Het Kinderrechtencommissariaat wordt gevraagd om een alternatief rapport bij dat van de overheid te schrijven. Er werd voor geopteerd om dat samen met de collega's van de Franse Gemeenschap, 'le Délégué Général aux Droits de l'Enfant', aan te pakken. Het werd op 1 februari 2010 toegelicht voor het VN-comité. Een en ander gebeurde ook in samenwerking met UNICEF, de Kinderrechtencoalitie en de Vlaamse Jeugdraad. Gezondheid en welzijn vormden thema's, evenals armoede, geweld, rechtspositie en participatie.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw *Vera Celis* meent dat scholen voldoende deskundig zijn in het opstellen van duidelijke schoolreglementen. Ze suggereert dat de melders bij het Kinderrechtencommissariaat aankloppen om gelijk te halen. Hoe gaat het daarmee om?

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* informeert hoeveel vragen over de kinderrechten van de leraren zelf komen. Verder wil zij weten hoe en bij wie de map over participatie wordt verspreid. Is het wel nodig dat de uitgave zo kostbaar is, gezien het om een werkboek gaat? Pestbeleid is heel belangrijk, want het fenomeen neemt nog toe. Weten scholen voldoende dat men daaraan kan werken? Welke ervaring heeft het Kinderrechtencommissariaat in dat verband met nieuwe media als gsm en internet?

Het lid is het verder niet eens met de suggestie dat schoolreglementen te strikt worden toegepast. Ouders kennen toch het reglement van de school waarvoor ze zelf kiezen? Wil het Kinderrechtencommissariaat dit vervangen door een algemene invoering van het leerlingenstatuut? Vervangt men dan de huidige differentiatie tussen scholen niet door eenheidsworst? Is dat ook niet in tegenspraak met de autonomie van scholen? Duidelijke reglementen bieden volgens haar juist zekerheid.

Vervolgens vraagt mevrouw Van Steenberge wie de inhoud en de lay-out bepaalt van de publicaties die het Kinderrechtencommissariaat onder de kinderen verspreidt. Zij vindt sommige dingen vrij scherp, zoals over de pil, al waardeert zij de erkenning dat het Kinderrechtencommissariaat niet in de plaats mag treden van de ouders.

Kinderen weerbaar maken tegen de verleiding van drugsgebruik vindt zij vanzelfsprekend, maar dat sluit niet uit dat men sancties vastlegt in het schoolreglement. Meer over het algemeen wil zij weten of het Kinderrechtencommissariaat voor dergelijke kwesties kinderpsychologen consulteert of er zelf in huis heeft.

Tot slot vraagt zij of het Kinderrechtencommissariaat nog steeds pleit voor een federaal kinderrechtencommissariaat.

3. Antwoord van het Kinderrechtencommissariaat

De heer *Bruno Vanobbergen* antwoordt dat het Kinderrechtencommissariaat tegenover de scholen geen opmerkingen maakt over de toepassing van hun reglement. Het stelt wel dat ze niet altijd even transparant zijn maar erkent tegelijk dat het een belangrijk instrument is, dat niet hoeft vervangen te worden door het leerlingenstatuut.

Het Kinderrechtencommissariaat bepaalt de inhoud van zijn publicaties zelf en weeft een rode draad doorheen zijn advies-, ombuds- en communicatiewerk. Zo behandelt een jongerenjaarkrant voor alle leerlingen van het secundair onderwijs doorgaans vragen die uit de ombudsdienst zelf komen, zoals over de pil.

De map leerlingenparticipatie is bedoeld voor leerkrachten basisonderwijs, en is aan alle scholen bezorgd. Er worden heel veel exemplaren aangevraagd, ook uit andere hoeken. Het Kinderrechtencommissariaat stelt de map gratis ter beschikking.

Drugsbeleid vormt een heel moeilijke materie. Onmiddellijke uitsluiting bij verdenking is een paniecreactie waar het Kinderrechtencommissariaat vragen bij heeft. In dat verband onderstreept de spreker dat zijn team multidisciplinair is en ook de wetenschappelijke publicaties heel intensief opvolgt. Hij pleit op grond daarvan voor genuanceerde maatregelen en proactieve werking.

Mevrouw *Inge Schoevaerts*, medewerker Kinderrechtencommissariaat, antwoordt dat de groep die zich tot het commissariaat richt met vragen en klachten over schoolreglementen en hun toepassing, vrij divers is. Bij jongere kinderen zijn het de ouders, vanaf 13-14 jaar vooral de kinderen zelf. Zij onderstreept dat het Kinderrechtencommissariaat belangrijk acht dat zij zich eerst wenden tot de school zelf. Daarom geeft het de melders ook praktische tips om een gesprek aan te gaan en probeert het boze mensen te temperen. Als de situatie ontspoord, moet men soms echter een beroep doen op een externe dienst voor deblokking.

Het is inderdaad zinvol dat ook leraren vragen stellen aan het Kinderrechtencommissariaat, maar ook CLB's en directies. Het onderwijspersoneel is goed voor 23 meldingen. Daarnaast is er nog een categorie 'andere' of 'onbekend', waaronder mensen uit de schoolomgeving van wie het Kinderrechtencommissariaat echter niet zeker is. Er kunnen immers ook anoniem vragen gesteld worden.

De aandacht voor pestbeleid is groot in heel wat scholen, maar er is ook een heel aantal waar het weinig concreet is. Er is zeker nog werk aan te winkel. Pesten is een ziekte van de tijd, en niet alleen bij minderjarigen. De vzw Limits heeft al heel wat ervaring verzameld en werkt ook samen met de werkgroep 'Kies kleur tegen pesten'. Een uitbreiding van het mandaat van de vzw Limits zou scholen al een eind op weg helpen. Over pesten via gsm en internet komen ook meldingen binnen, maar het Kinderrechtencommissariaat kan

geen onderzoek instellen ten aanzien van privépersonen. In ernstige gevallen verwijst het slachtoffers door naar de politie en naar organisaties en diensten die daar fel mee werken, zoals Safer Internet en Click Safe. De Gezinsbond heeft ook tips voor ouders in dat verband, zowel wanneer de kinderen dader of slachtoffers zijn.

Een onmiddellijke uitsluiting is een zo ingrijpende maatregel dat hij de laatste moet zijn, zeker bij een vermoeden. Drugsgebruik is iets waar veel jongeren mee geconfronteerd worden en behoort volgens sommigen tot de jongerencultuur, wat nog niet betekent dat men het moet goedkeuren. De genoemde maatregel zadelt echter een andere school op met het probleem en mist de kansen die begeleiding biedt. Het Kinderrechtencommissariaat suggereert een stappenplan.

4. Replieken

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* vraagt of de uitbreiding van het mandaat van de vzw Limits decretaal moet gebeuren. Zij herhaalt dat weerbaar maken niet uitsluit dat een school uitsluiting bij betrapping in haar reglement opneemt. Men moet dan consequent zijn. Tot slot wijst zij er het Kinderrechtencommissariaat op dat men de impact van de publicaties niet mag onderschatten. Zij vindt het evenwicht tussen rechten en plichten er niet altijd in terug.

De heer *Bruno Vanobbergen* neemt dat evenwicht ter harte. In de komende publicaties wordt aandacht besteed aan de vraag wat het betekent om rechten te hebben.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* merkt op dat rechten verantwoordelijkheid met zich meebrengen. Dat beseffen niet alle kinderen. Ze erkent wel dat de brochures van het Kinderrechtencommissariaat stellen dat rechten geen vrijgeleides zijn. Niemand krijgt een handleiding bij zijn kinderen. Opvoeding is een van de moeilijkste taken.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, stelt dat het voornaamste kinderrecht een goede opvoeding is en die vereist sturing. Die houdt plichten en disciplineren in. Misschien kan daar iets meer de nadruk op gelegd worden.

Mevrouw *Inge Schoevaerts* antwoordt dat de vzw Limits nu al, in opdracht van het Departement Onderwijs en Vorming, het steunpunt Ongewenst Gedrag op School uitbouwt. Zij denkt, maar is niet zeker, dat het departement het mandaat kan uitbreiden.

De voorzitter,

Boudewijn BOUCKAERT

De verslaggever,

Gerda VAN STEENBERGE

BIJLAGE:

PowerPointpresentatie Kinderrechtencommissariaat

